

BI/PLURILINGÜISME AMB EL CATALÀ A L'ESCOLA DE LA CATALUNYA DEL NORD

BI/PLURILINGUISME AVEC LE CATALAN À L'ÉCOLE DE LA CATALOGNE DU NORD

RITA PEIX

rita.peix@montpellier.iufm.fr

ICRESS UNIVERSITAT VIA DOMÍCIA DE PERPINYÀ

INSTITUT UNIVERSITAIRE DE FORMATION DES MAÎTRES DE PERPINYÀ

(UNIVERSITÉ MONTPELLIER 2)

Paraules clau: textos oficials, ensenyament bilingüe a paritat d'horis, immersió, modalitats de funcionament, tractament integrat de llengües, tractament integrat de llengua i continguts altres, avaluacions

Mots claus: textes officiels, enseignement bilingue à parité horaire, immersion, modalités de fonctionnement, didactique intégré, traitement intégré de la langue et des contenus des Disciplines dites Non linguistiques

1. Punt de partida i objectiu

El punt de partida és l'ensenyament en català a la Catalunya del Nord (França) amb l'objectiu de presentar un estat de la qüestió basat en les disposicions oficials dels ensenyaments a paritat d'horis francès-català, per immersió en català i de l'ensenyament de la llengua estrangera.

Es completarà en un segon temps el panorama esbossat per l'exploració de les representacions i la pràctica de les formes d'integració de les tres llengües presents en el context acadèmic: el francès, llengua 1 (L1); el català, llengua 2 (L2) i la llengua estrangera, llengua 3 (L3).

2. Context

Per a parlar dels ensenyaments bilingüe francès-català i de la immersió cal comprendre quin és el seu context sociolingüístic. És per aquesta raó que es descriuran breument l'estatus reservat a les llengües regionals a França i les implicacions que aquest crea en els textos oficials.

Es presentarà també un estudi sobre els orígens sociolingüístics, les categories socioprofessionals i les motivacions dels pares i mares que fan la tria d'inscriure els seus fills en l'ensenyament bilingüe i per immersió amb el català (Peix, 2011).

3. Referents nacionals i internacionals

Els avanços realitzats en els darrers anys pel que fa a l'ensenyament de les llengües a tot Europa i les experiències d'ensenyament en llengua regional a l'Estat francès fan del tractament integrat de les llengües i els continguts un element fonamental en l'organització dels models bi/plurilingües amb el català que ofereix l'escola de la Catalunya del Nord.

A l'estat francès s'utilitza la denominació EMILE, *Enseignement d'une matière par l'intégration d'une langue étrangère*, però existeixen altres terminologies dins la Unió Europea, com ara CLIL, *Content and Language Integrated Learning* i AICLE, *Aprendizaje Integrado de Contenidos y Lenguas Extranjeras*.

La investigació s'inscriu en les perspectives obertes per Europa a través de textos que considerem clau com ara la *Carta europea de les llengües regionals o minoritàries* (1992), el *Marc europeu comú de referència per a les llengües* (2001), el *Guide pour l'élaboration des politiques éducatives* (2003; 2007) i *Un défi salutaire. Comment la multiplicité des langues pourrait consolider l'Europe* (2008).

4. Implementació

L'estudi concerneix els programes d'immersió de la xarxa d'escoles privades i laiques de La Bressola, de l'escola pública Arrels, i el programa d'ensenyament bilingüe a

paritat d'horaris que ofereixen unes quantes escoles de l'escola pública a la Catalunya del Nord.

En del marc de l'ensenyament a paritat d'horaris es troben dos tipus de modalitats: «un mestre-una llengua» o «un mestre-dues llengües». En aquest primer cas, un mestre imparteix en català durant mitja jornada i un altre mestre imparteix les classes en francès l'altra mitja jornada. Són dos els mestres que intervenen en una mateixa classe, un mestre bilingüe pel que fa al temps en català i un mestre bilingüe o monolingüe pel que fa el temps en francès. En el cas que sigui un mestre bilingüe que assegurí l'ensenyament en francès, aquest mateix mestre intervindrà en català en una altra classe bilingüe. La majoria de les escoles de la Catalunya del Nord, però, ha optat per la modalitat d'un mestre-dues llengües. En aquest segon cas, un únic ensenyant bilingüe decideix i s'encarrega, tot respectant la paritat d'horaris, de l'alternança de les llengües durant el seu horari de classe (Peix, 2011).

Primerament, s'estudia la visió didàctica de l'ensenyament integrat donada pels textos oficials de francès, de català i de la llengua viva a l'escola primària. La lectura es focalitza sobre aquelles directives o recomanacions que relacionen les llengües entre elles, que siguin L1, L2 o L3.

Seguidament, es tracten les representacions i actuacions que tenen els docents bilingües sobre la integració de les tres llengües presents en les seves pràctiques de classe a través de l'estudi d'horaris de classe, de fitxes pedagògiques de preparació, de grups de discussió i de gravacions de sessions de disciplines dites no lingüístiques (Gajo, 2009) en dues classes bilingües francès-català de primària. L'anàlisi dels corpus evidencia una concepció fonamentada essencialment en la gramàtica i en una concepció de l'aprenentatge de caire innatista basada en l'existència d'un mecanisme intern d'adquisició de la llengua per al funcionament del qual només seria necessari el contacte amb la llengua 2.

5. Valoració, perspectives i conclusions

L'ensenyament en català a la Catalunya del Nord apareix com un ensenyament inclusiu, tot i que atreu les categories socioprofessionals considerades més elevades (Peix, 2011).

Les dades semblen apuntar la necessitat d'una formació en un veritable tractament integrat de les llengües i dels continguts per tal que l'ensenyament-aprenentatge es focalitzi tant en els sabers lingüístics com en els sabers no lingüístics (Escobar Urmeneta & Nussbaum, 2011; Gajo, 2010; Guasch, 2010; Lüdi & Py, 2003).

Considerant els resultats de la investigació, sembla un error ignorar les recomanacions europees favorables d'una banda a una política integradora de les llengües dites regionals i minoritàries i, d'altra banda, a l'aprenentatge de tres llengües abans els dotze anys. Les conclusions, examinades des de les perspectives obertes pel Consell d'Europa i la Comissió europea, permeten establir propostes per a una evolució de l'ensenyament bilingüe cap a un ensenyament plurilingüe inclusiu (Cavalli, 2005; Coste, Moore & Zárata, 1998).

6. Referències

- Cavalli, M. (2005). *Éducation bilingue et plurilingue. Langues et apprentissages des langues*. París: Didier.
- Coste, D., Moore D., & Zárata, G. (1998). Compétence plurilingue et pluriculturelle. Apprentissage et usage des langues dans le cadre européen. *Le Français dans le Monde, Recherches et Applications*, numéro spécial, 9.
- Escobar Urmeneta, C., & Nussbaum, L. (coords.). (2011). *Aprendre en una altra llengua*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Gajo, L. (2007). Enseignement d'une DNL en langue étrangère : de la clarification à la conceptualisation. *Tréma*, 28, 37-48. Recuperat 30 març 2012 des de: <http://trema.revues.org/448>
- Gajo, L. (2009). De la DNL à la DdNL: principes de classe et formation des enseignants. *Les Langues Modernes*, 4, 15-24.
- Guasch, O. (2010). *El tractament integrat de les llengües*. Barcelona: Graó.
- Lüdi, G., & Py, B. (2003). *Être bilingue*. Bern: Peter Lang.
- Peix, R. (2010). Intégrer la réflexion linguistique en classe bilingue. *Les Langues Modernes*, 4/2010. Recuperat 30 març 2012 des de: <http://www.aplv-languesmodernes.org/spip.php?article3559>

Peix, R. (2011). *Bi/plurilingüisme amb el català a l'escola de la Catalunya del Nord*
(Tesi doctoral inèdita). Perpinyà: Universitat Via Domícia de Perpinyà.